

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سر اندیشه زیباشناسی در قلمروهای تربیتی

مؤلفین:

زهره متقی

دکتر رضاعلی نوروزی

سرشناسه	متقی، زهره، ۱۳۶۰
عنوان و نام پدیدآور	سیر اندیشه زیباشناسی در قلمروهای تربیتی / مولفین زهره متقی، رضا علی‌نوردوزی
مشخصات نشر	تهران: راز نهان، ۱۳۹۳
مشخصات ظاهری	۱۱۶ ص.
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۲۵۸-۳۰۰-۰
وضعیت	فیا
فهرست نویسی	
موضوع	کتابنامه
موضوع	زیبایی‌شناسی
موضوع	آموزش و پرورش -- فلسفه
شناسه	نوردوزی، رضاعلی، ۱۳۵۳ -
رده بندی کنگره	BH۳/م۲ س۹ ۱۳۹۳
رده بندی دیویی	۱۳۵
شماره کتابشناسی ملی	۱۳۰

عنوان کتاب	سیر اندیشه زیباشناسی در قلمروهای تربیتی
مؤلفین	زهره متقی، رضا علی‌نوردوزی
ناشر	راز نهان
شمارگان	۱۰۰۰ نسخه
نوبت چاپ	اول ۱۳۹۳
قیمت	۶۵۰۰ تومان
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۲۵۸-۳۰۰-۰

تلفن مرکز پخش: ۶۶۹۰۱۸۴۱

فهرست مطالب

۵.....	فهرست مطالب
۹.....	مقدمه
۱۱.....	فصل اول
۱۱.....	مفهوم شناسی زیبایی شناسی در حوزه تربیتی
۱۲.....	مفهوم شناسی زیبایی شناسی
۱۶.....	نظریه‌های کلاسیک
۱۸.....	۱-۱- ایشانگورت (۴۹۶-۵۴۹ پیش از میلاد)
۱۹.....	۱-۲- افلاطون (۳۴۸-۴۲۸ پ. م)
۲۳.....	۳-۱- رنسانس (۱۴-۳۲ ق م)
۲۶.....	۴-۱- فئود (۲۰۱-۲۰۲ م)
۲۹.....	فصل دوم
۲۹.....	نظریه‌های دوره قرون وسطی (۱۶-۱۴ م)
۳۰.....	نظریه‌های دوره قرون وسطی
۳۱.....	۱-۲- سنت آگوستین (۴۳۰-۵۴۰ م)
۳۳.....	۲-۲- توماس آکوئیناس (۱۲۷۴-۱۲۲۷ م)
۳۵.....	فصل سوم
۳۵.....	نظریه‌های دوره رنسانس (سده پانزدهم و شانزدهم)
۳۶.....	نظریه‌های دوره رنسانس
۳۷.....	۱-۳- ژان آموس کمینیوس (۱۵۹۲-۱۶۷۱)
۳۸.....	۲-۳- جان لاک (۱۶۳۲-۱۷۰۴)
۴۱.....	فصل چهارم
۴۱.....	نظریه‌های قرن هفدهم و هجدهم (عصر روشنگری)
۴۲.....	نظریه‌های قرن هفدهم و هیجدهم (عصر روشنگری)
۴۴.....	۱-۴- الکساندر گوتلیب بومگارتن (۱۷۶۲-۱۷۱۴)
۴۵.....	۲-۴- یوهان کریستوف فریدریش فون شیلر (۱۷۵۹-۱۸۰۵)
۴۷.....	۳-۴- امانوئل کانت (۱۷۲۴-۱۸۰۴)

- ۳-۴- یوهان هنریش پستانلزی (۱۷۴۶-۱۸۲۷)..... ۵۰
- ۴-۴- فریدریش ویلهلم یوزف شلینگ (۱۷۷۵-۱۸۵۴)..... ۵۲
- ۵-۴- گئورگ ویلهلم فریدریش هگل (۱۷۷۰-۱۸۳۱)..... ۵۲
- فصل پنجم..... ۵۵
- نظریه‌های قرن نوزدهم و پس از آن..... ۵۵
- نظریه‌های قرن نوزدهم و پس از آن..... ۵۶
- ۱-۵- یوهان گوتلیپ فیخته (۱۷۶۲-۱۸۱۴م)..... ۵۷
- ۱-۱- فردریش ویلهلم فروبل (۱۷۸۲-۱۸۵۲)..... ۵۷
- ۴-۵- هرمان اشپنر (۱۸۲۰-۱۹۰۳)..... ۵۸
- ۵-۵- آرنست کاسیرر (۱۷۸۸-۱۸۶۰)..... ۵۹
- ۶-۵- رودولف اشتاینر (۱۸۶۱-۱۹۲۰)..... ۶۰
- ۷-۵- کرشن اشتاینر (۱۸۵۰-۱۹۲۰)..... ۶۱
- ۸-۵- فرانتس سائزک (۱۸۴۵-۱۹۰۶)..... ۶۱
- ۹-۵- یوهانس آیتن (۱۷۸۸-۱۹۶۷)..... ۶۲
- ۱۰-۵- مارتین هایدگر (۱۸۷۶-۱۹۶۷)..... ۶۲
- ۱۱-۵- جان دیویی (۱۸۵۲-۱۹۵۲)..... ۶۳
- ۱۲-۵- هربرت رید (۱۸۹۳-۱۹۶۸)..... ۶۸
- ۱۳-۵- ویکتور لوون فلد (۱۹۰۳-۱۹۶۰)..... ۷۰
- ۱۴-۵- مانوئل بارکان (۱۹۱۳-۱۹۷۰)..... ۷۱
- ۱۵-۵- ای. اسپارشات (۱۹۷۱)..... ۷۲
- ۱۶-۵-۳-۲- ماکسین گرین (۱۹۱۷-۱۹۸۱)..... ۷۳
- ۱۷-۵- دیوید کراتول (۲۰۰۱)..... ۷۴
- ۱۸-۵- ارنست کاسیرر (۱۸۷۴-۱۹۴۵)..... ۷۵
- ۱۹-۵-۳-۲- سوزان لانجر (۱۸۹۵-۱۹۸۵)..... ۷۶
- ۲۰-۵- جان هاسپرس (۱۹۱۸-۲۰۰۴)..... ۷۷
- ۲۱-۵-۳-۲- الیوت آیزنر (۱۹۸۵)..... ۷۷
- ۲۲-۵-۳-۲- هری برودی (۱۹۰۵-۱۹۹۸)..... ۷۸
- ۲۳-۵-۳-۲- دیوید پرکینز (۱۹۲۰-۲۰۰۷)..... ۷۹

فصل ششم.....	۸۱
مبانی نظری تربیت زیباییشناختی.....	۸۱
در فلسفه ایرانی و اسلامی.....	۸۱
مبانی نظری تربیت زیباییشناختی در فلسفه ایرانی و اسلامی.....	۸۲
۱-۶- ابوحیان توحیدی (قرن چهارم هجری).....	۸۳
۲- ابونصر فارابی (۳۳۹-۲۶۰ ه ق).....	۸۴
۳- ابن سینا (۴۲۸-۳۲۷ ه ق).....	۸۶
۴- امام محمد غزالی (۵۰۵-۴۵۰ ه ق).....	۸۸
۵- محی الدین ابن عربی (۶۳۸-۵۰۸ ه ق).....	۸۹
۶-۶- شیخ سپاس‌الدین سهروردی (۵۸۷-۵۴۹ ه ق).....	۹۰
۷-۶- خواجه فیروزالدین رومی (۷۲۶-۵۹۷ ه ق).....	۹۲
۸-۶- صدرالمطالعین شیرازی (۹۰۹-۱۰۵۰ ه ق).....	۹۳
۹-۶- محمد حسین طباطبائی (۱۳۶۰-۱۲۸۱ ه ش).....	۹۵
۱۰-۶- مرتضی مطهری (۱۳۵۸-۲۵).....	۹۷
۱۰-۶- علامه محمد تقی جعفری.....	۹۸
فصل هفتم.....	۱۰۳
خلاصه و جمع بندی.....	۱۰۳
منابع و مأخذ.....	۱۰۹

مقدمه

تربیت زیبایی‌شناختی، نوعی روش کاربردی در آموزش و پرورش و مبتنی بر طراحی تجربه زیبایی‌شناختی است. این تجربه‌ها همراه با تصویرهای ذهنی، دارای بار ارزشی بوده و ترکیبی از تخیل، ادراک و خلاقیت و به نحوی سازماندهی و طراحی می‌گردند که، مربی را در مسیر اهداف خاصی قرار دهند.

این نوع از تربیت ناظر بر رشد و پرورش درک و حساسیت ویژگی‌های زیبایی‌شناسانه اشیاء و پدیده‌ها، خلق آثار هنری و قدردانی از آن، رشد قوه خیال و پرورش عواطف است، در این نوع از تربیت، مربی با استفاده از تجربیات لذت‌بخش، ضمن ایجاد فرصت ابراز احساسات، حقیقت را به نحوی روشن منعکس می‌کند که دارای بار شناختی و ارزشی است؛ هم‌چنین با استفاده از پشتوانه تئوریک و فلسفی و شناخت به انتقال صحیح مربی از مرحله مطلوبیت احساسی به موافقت منطقی کمک نماید. به شدت متوازن مربی در راستای اهداف نظام آموزشی بپردازد.

لذا تربیت زیبایی‌شناختی را مسخره ایجاد انگیزه درونی در مربی و کاربرد حس زیبایی‌شناختی و عنصر لذت در فرایند آموزش آگاهانه به سوی رشد علمی و اخلاقی انسان قابل شناسایی است. از آن جا که یکی از اساسی‌ترین مؤلفه‌های این نوع از تربیت، زیبایی‌شناسی است به نظر می‌رسد که توجه به این مؤلفه اساسی و قابلیت‌های آن در تبیین و جایگاه این نوع از تربیت در نظام تعلیم و تربیت تأثیرگذار است.

این مؤلفه، که در اولین گام به عنوان یکی از خصوصیات فطری و ذاتی انسانی مطرح بوده که بر احساسات فرد تکیه و بر آن تأثیرگذار است، به عنوان بخش مهمی از موضوعات ارزش‌شناسی فلسفی در طول تاریخ اندیشه بشری در دیدگاه‌های مختلف فلسفی مطرح و از ارتباط تنگاتنگی با سیر تربیت در سده‌های مختلف از ابتدایی‌ترین دیدگاه‌ها تا عصر جدید برخوردار است.

اگرچه واژه زیبایی‌شناسی برای اولین بار از قرن هجدهم توسط بوشارتس بین تمایز بین پدیده‌های عقلانی و پدیده‌های احساسی بکار رفته است؛ اما توجه به این مؤلفه در سده‌های گذشته کمی برخوردار نبوده و "اصولاً از همان آغاز خلقت که انسان‌ها با مقوله هنر همراه و آمیخته بوده‌اند و از طریق آن تمامی خواسته‌ها و تجارب خود را ابراز و منتقل کرده‌اند و از طریق همان رفتارها و کردارها، سنت‌های زیبا شهری و موسیقایی و در نهایت فرهنگ، فلسفه و تعلیم و تربیت را در جهان بنا نهادند، نظریات زیبایی‌شناسی رواج داشت (سوانه، ۱۳۸۹: ۲۰) و قابلیت‌های آن مورد

توجه بوده است به حدی آثار هنری حتی چندین قرن قبل از میلاد به روشنی پیش از آنکه نمود پیشه و حرفه‌ای باشد به قصد تبیین افکار و انتقال عقاید بوده است و این فرایند در نظریه‌های مختلف در هر دوره با توجه به بخشی از قابلیت‌های آن انعکاس یافته است. لذا به نظر می‌رسد نظام تعلیم و تربیتی که در نظر داشته باشد که تربیت زیبایی‌شناختی را به عنوان یک روش جامع و موفق در بخش علمی و تربیت اخلاقی استفاده و در مرکز توجه قرار دهد بسته است که با آراء اندیشمندان بزرگ در این رابطه و سیر پیشرفت آن آشنا و جوانب مختلف آن را در نظر گیرد.

در این کتاب به همین هدف دیدگاه‌ها و آراء مختلف زیبایی‌شناختی با رویکرد تربیتی بر اساس ترتیب تاریخی و تفکیک نظریه‌ها در دو بخش مکاتب مختلف غربی و اسلامی مورد بررسی و به جا بندن مهم‌ترین پیامدهای تربیتی زیبایی‌شناسی و کاربرد آن پرداخته است. امید است که این نوشتار در تسیم چشم‌اندازی از اهمیت حوزه زیبایی‌شناسی در پرورش حیطه عاطفی تعلیم و تربیت و اثرگذاری آن در حیطه‌های دیگر نظام تعلیم و تربیت مثمر ثمر باشد.

گرچه این تمام آنچه می‌توان در این نوشتار نبوده و وسعت تأملات زیبایی‌شناسی در اندیشه‌های بشری بسیار گسترده بوده و به عنوان یکی از شاخه‌های بشری ذاتی به شمار تعداد افراد جهان قابل بررسی است. اما در مقام یک ابزار تربیتی که تحت عنوان رشته مستقل در فلسفه شکل گرفته و از طریق اندیشه‌های فلاسفه بزرگ تعلیم و تربیت گاه به صورت مستقیم و غیرمستقیم در نظام تعلیم و تربیت وارد شده است شاید بتوان آن را از منظر ذات خاصی دسته‌بندی کرد و آن را تحت عنوان نیاز به تربیت زیبایی‌شناختی در میدان تعلیم و تربیت امروز به تصویر کشید. در این جا ضمن تشکر از تمام دانشمندان و بزرگانی که در تهیه این کتاب و استفاده از آثارشان به دانشی دست یافته و مطرح گردیده است امید داریم که اندیشمندان ما را از پیشنهادات و انتقادات خود بهره‌مند سازند. و هم‌چنین لازم است از همراهی آقای سید محمد فخرالدین در نمونه‌خوانی، تایپ و صفحه‌آرایی این کتاب قدردانی و تشکر کنیم.

دکتر رضاعلی نوروژی - زهره متقی

آبان ماه ۱۳۹۲ گروه علوم تربیتی دانشگاه اصفهان